

Músic pagat no fa bon so¹

Era un músic com qualsevol altre. Tota la vida havia tingut passió per fer sonar el seu instrument de la millor manera possible. Era un músic sense voluntat de virtuosisme ni de reconeixement públic, allò que més li agradava era anar pels carrers, en formació més o menys regular interpretant *Pepita Greus*, acompanyant les festeres de qualsevol sant de qualsevol festa de qualsevol poble; preferia les marxes mores a les cristianes, i també es delia pel seu primer paper quan una *filà* els llogava i el mestre manava avançar al ritme de *Ximo*. Després venia l'estada a la càbila: aquells sopars i aquells *putxeros* de polp regats amb bon vi de la comarca, de qualsevol comarca; el cafè licor i aquelles músiques que havien de fer per amenitzar la festa interna de la filà.

Cada any, la seua banda anava llogada a una falla i d'això també conservava records ben sucosos com el d'aquell any de gràcia quan es va enamorar perdudament de la fallera major; més concretament, dels seus "ulls de cel" —en paraules del poeta que havia fet el llibret— i no va gosar dir-li-ho perquè era tímid i en tres dies, sempre aferrat als seus papers i al seu instrument, no va tenir cap ocasió d'acostar-se a aquella bellesa, "fresca com una rosa" —seguint encara el poeta que l'havia cantada amb tant d'encert—. Aquella nit de la cremà, mentre els ninots acabaven el seu pas per aquest món d'il·lusió, va bufar amb més gana que mai i cada nota, cada corxera que eixia per la seua campana era un cant d'amor i d'esperança: "L'any que ve serà" —pensava. I l'any següent, raons econòmiques, va tocar la grossa de nadal a la falla i van llogar la Primitiva de Lliria.

La seua música tenia l'escola del carrer i de les tres nits per setmana que la banda assajava en un local vell, reduït i brut cedit per l'Ajuntament. Quedaven ben lluny aquelles lliçons dels quatre llibres de solfeig que don Hilarión Eslava va escriure per a iniciar segles i segles de músics de poble. *Do, sol, mi, sol, fa, re, sol...* El seu problema sempre havia estat l'entonació i aquell primer mestre cec que es guanyava la vida, en anys de misèria, corregint els vicis dels aprenents passava els dits damunt uns papers plens de foradets, que eren com les notes, i sempre li recordava que havia de cantar "amb la panxa". Es va salvar, finalment, quan, després de repassar quatre voltes el tercer llibre de don Hilarión, el mestre cec li va preguntar si ja tenia decidit quin instrument volia tocar.

¹ I Premi "Iaraní" (1996) Junta Local Fallera de Gandia. Publicat a *Llibret de la Falla de Corea 1996* i a *Deu anys del Premi Iaraní*. CEIC Alfons el Vell. Gandia, 2009.

Ell, com que era una criatura escanyolida i de la màxima estatura que podia donar una alimentació de pa amb oli i figues i d'arròs caldós amb bajoquetes de careta, es va decidir per un instrument de poc pes: el clarinet.

Tota la seua vida va anar unida al seu clarinet. Primer en va tenir un que la banda va comprar de tercera, quarta o setena mà en una casa d'empenyorament de València. Anys més tard, a força de menjar poc i d'estalviar més va arribar a comprar-se un *buffet prestige* que va esdevenir l'estrella de la seua formació.

Ja tenia el seu primer instrument, assegut en una cadira va aprendre a treure unes notes acceptables, però encara li faltava una cosa més: havia d'aprendre a tocar caminant i va passar moltes nits d'hivern recorrent l'entrada de casa, de la porta del carrer a la del corral, mentre son pare i sa mare feien llata al racó del foc: "Amagueu els patos, que vénen els músics!" —repetien escèptics sobre la carrera del fill.

Als vint anys podia presumir de ser músic i se'n va anar a fer el soldat esperançat que allà, a Alcoi, on li va tocar, tindria ocasió de millorar la seua tècnica. I efectivament, els anys de servei militar van ser els més fecunds de la seua vocació. Cada dia assajava sota la direcció d'un tinent que havia estudiat al Conservatori. I així va ser com pogué contar durant tots els anys de la seua vida que van seguir al seu pas per la milícia, centenars d'anècdotes de quan ell estava servint i que els néts són capaços de repetir de memòria i sempre pel mateix ordre.

Aquell músic, com qualsevol altre si ho requeria el paper, també va ser actor: eren anys plens de dificultats per a la banda. No hi havia diners i calia fer uniformes nous, comprar instruments i ensenyar les criatures que un dia haurien de succeir els que, com ell, ja pentinaven cabells blancs. El seu pas per l'escena va ser memorable, la seua interpretació de *Nelo Bacora* va ser celebrada per tot el poble durant setmanes, a falta de temes de més actualitat. Conten que només va tenir un error: hi hagué un moment en què va eixir a escena quan no li tocava i, amb uns ulls espantats que li donaven un aire de comicitat, va dir en un castellà exòtic: *-Esto está bien, vámonos*. I fent un mutis esplèndid, va eixir d'escena. Diuen que l'ovació va ser general.

També es va casar, amb una jove del poble que admirava el seu clarinet, una bona xica, comprensiva, que li tenia preparat el sopar puntualment perquè pogués assistir, tres nits per setmana, a l'assaig de la banda. Ella, mentrestant, al racó del foc feia punt de ganxo i escoltava a la ràdio programes com *Caja o dinero* o *Ustedes son formidables*, fins que, anys més tard, es va deixar acompanyar per *Un millón para el mejor*, *Las diez de últimas* o totes les edicions de *Un, dos, tres*.

Va tenir una filla i la va portar a l'escola de música a partir dels sis anys i, quan va ser hora, li va comprar una bonica flauta travessera. Assegut molt a prop de la xiqueta, el pare va fer el seu darrer concert. Els temps havien canviat i un director jove tractava de fer una banda capaç de presentar-se a certàmens. Amb la seua filla es va alçar a saludar el públic que va agrair els darrers compassos del *Matí de Peer Gint*. Es depertava la natura i la música era una reivindicació, era la seua reivindicació de tota la vida.

A la falla on havia anat sempre la seua banda, aquell any, l'artista va posar un ninot, un músic amb els pantalons caiguts, la gorra de costat, la corbata fluixa i la cara famèlica. Ocupava una escena secundària, els seus ulls tenien una expressió com volent dir: *-Esto está bien...* I la llegenda del peu ho explicava:

Este músic de la banda
està content i pagat:
enamorat de la vida,
ella ara se l'ha deixat.

Aquell any va ser el ninot indultat.